

Kudy vedla životní pout' P. Jana Dokulila

Vzpomínka k 100. výročí narození básníka a kněze, který poslední léta svého života prožil ve Svitávce

Je pozdní pondělní večer 24. července 1950, den po svatojakubské pouti ve Stařeči, kam byl na nedělní dopolední bohoslužbu jako slavnostní kazatel pozván farář Jan Dokulil, rodák ze sousedního Mastníku. Vážná obava ze zatčení, která se stává příčinou odkladu jeho návštěvy se vyplňuje v okamžiku, když tento čtyřicetiletý kněz, v té době působící v Uhřínově u Velkého Meziříčí, zahlédne z okna své fary světla přijíždějícího auta. Tmavý vůz před domem nečekaně zastaví a z jeho otevírajících se dveří spěšně vystupují příslušníci Státní bezpečnosti. Kněz seběhne pouze ve spodním prádle po schodech a zadním východem do zahrady mizí připraveným otvorem v plotě v polích.

„Narodil jsem se ve středu 13. července a pokřtěn jsem byl v sobotu 16. července na Pannu Marii Karmelskou. Středa je den svatého Josefa, sobota den Panny Marie. Nebylo tenkrát dětských kočárků. Který byl ten strom, který mi dal své dřevo na kolébkou? Který je ten strom, který mi již přichystal dřevo na rakev? Mezi kolébkou a víkem rakve je jistý prostor, je jistý čas, v němž proběhl život tolikrát sladký, tolikrát trpký, osudový i svévolný, šťastný i bláznivý!“

Tak na začátek své životní pouti vzpomíná Jan Dokulil v nedokončeném autobiografickém rukopisu *Loučení*, který začal psát až během svého pobytu ve Svitávce.

Narodí se roku 1910 jako nejmladší ze čtyř sourozenců do zemědělské rodiny Jana a Veroniky Dokulilových, v ještě poklidné době Rakousko-uherské monarchie.

V témže roce se 16. dubna jako prvním Čechovi ing. Janu Kašparovi podaří dva kilometry dlouhý let přes pardubické vojenské cvičiště ve výšce 20-25 m v letadle Blériot XI. O měsíc později Evropu zneklidňuje Halleyova kometa, která se po sedmdesáti šesti letech opět

blíží k Zemi a vídenští astrologové v této souvislosti předpovídají konec světa. Ten se však nekoná a Evropu uchvacuje nový vášnivý tanec tango, přicházející z Argentiny. V lednu se narodí filmová herečka Adina Mandlová, v květnu básník Oldřich Mikulášek, v červnu rytíř oceánů Jacques-Yves Cousteau, v srpnu Matka Tereza, v září básník František Hrubín, v říjnu spisovatel Adolf Branald, v listopadu filmový režisér Karel Zeman. V dubnu umírá americký spisovatel

Samuel Langhorn Clemens známý pod pseudonymem Mark Twain, v listopadu pak ruský spisovatel Lev Nikolajevič Tolstoj. V Číně je zrušeno otroctví a v Americe lze koupit první kuchyňský mixér. K poslednímu dni roku je formálně zahájeno sčítání lidí a domů v Českých zemích. Mastník má tehdy 310 obyvatel.

V roce 1916, kdy na evropských bojištích již třetím rokem zuří první světová válka, nastupuje šestiletý Jeník v rodné obci, ležící jihozápadně od Třebíče, do obecné školy.

„Ve čtvrté třídě v druhém oddělení jsme si mohli odpovědět na otázku: kam potom. Vybrat sis mohl mezi třemi možnostmi: buď jít do páté a v ní vychodit školu a dál nic, nebo mohl jít do měšťanky nebo jít do gymnázia. Do měšťanky stačil zápis, do gymnázia bylo třeba projít přijímací zkouškou. Začátkem června jsem řekl doma, že půjdu studovat.“

Po absolvování třebíčského klasického gymnázia (1929) prožívá svá vysokoškolská léta nejprve při studiu angličtiny a češtiny na filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Během prvních

P. Jan Dokulil, 1937

Rodný dům v Mastníku, foto 2010

dvou semestrů poznamenaných úmrtím maminky, dochází u Jana Dokulila k hluboké vnitřní změně, o které se v *Loučení* vyjadřuje prostou větou:

„Absolutní smysl mého života je BÝT knězem.“

Tento duchovní přerod je ve svém průběhu, zvláště pak v jeho závěrečné fázi, zásadním způsobem ovlivněn četbou dvou knih – *Vyznání svatého Augustina* a *Velký katechismus*.

„... jednoho dne jsem hledal nevím jakou knihu na půdě a přišel mi do rukou Velký katechismus. Otevřel jsem ho namátkou a chytlo mě to tak, že jsem začal číst od první otázky pořadem a četl bez přestání, od rána až do večerního setmění, sedě na trámu a nic nedbaje na horko, které v červnu na půdě je! Logický řetěz otázek a odpovědí... byl nejvelkolepějším závěrem mého čtyřletého hledání a já jsem scházel dolů z půdy jako Mojžíš z hory Sinaj od rozhovoru s Hospodinem.“

Od té chvíle se již plně soustřeďuje na své rozhodnutí (být knězem bylo i kdysi dávno vyřčené přání maminky, které ve svém srdci chovala jako svátost), definitivní tečku k němu udělá dlouhý rozhovor na dané téma s o pět let starším Janem Zahradníčkem.

S novým školním rokem, kdy Evropa už cítí předzvěst budoucí apokalypsy – dosud nevidaný světový konflikt v podobě druhé světové války – přechází z Prahy do Brna na studia teologie, která dokončuje v roce 1935. Téhož roku je 5. července vysvěcen na kněze.

Nejprve působí jako kooperátor v Protivanově, poté v třebíčské bazilice sv. Prokopa a po půlroční vojenské službě v Praze pak krátce v Měříně. Od roku 1937 je administrátorem v Uhřínově poblíž Velkého Meziříčí, kde od podzimu téhož roku u něj na staré faře bydlí básník, překladatel a publicista Jan Zahradníček, nejtalentovanější a nejuznávanější představitel katolického směru literatury třicátých a čtyřicátých let.

Ve válečném roce 1941 je zde Jan Dokulil ustanoven farářem a staví tu novou farní budovu, která se stává nejen živým srdcem farnosti, ale i centrem, kam pravidelně zajíždí naši přední literáti (Jan Čep, František Halas, Jakub Deml, Josef Vašica, Jaroslav Durych, Albert Vyskočil, Emanuel Frynta, Timoteus Vodička a samozřejmě i Jan Zahradníček, který na faru přenáší za války i redakci časopisu Akord).

Farní budova v Uhřínově, foto 2010

V roce 1950, kdy již běží politické procesy s bývalými funkcionáři nekomunistických stran, se zemí šíří atmosféra strachu. Ve dnech 31. května – 8. června

probíhá před Státním soudem v pankrácké soudní síni veřejné přelíčení s tzv. vedením záškodnického spiknutí proti republice, které vešlo do dějin jako proces s dr. Miladou Horákovou a spol. Tento zinscenovaný a přitom největší politický proces v poválečném Československu probíhá jako veřejné divadlo, provázené ve sdělovacích prostředcích propagandistickou nenávislnou kampaní. Výsledek je ohromující a tragický – čtyři vynesené rozsudky smrti, které jsou 27. června vykonány. Soukolí drtící odpůrce režimu se nekontrolovatelně roztočilo.

Ve stejném roce začíná pronásledování kněží, kteří mají vliv, autoritu a nezávislost i katolických spisovatelů, jejichž tvorba je nežádoucí. Jan Dokulil je zařazen mezi ty, kteří jsou pro svoji jasnou představu o hodnotách svobody pro nově nastupující režim nebezpeční. V Uhřínově působí až do onoho osudného 24. července, kdy jej přijíždí zatknout komando StB, jehož členem je i Ladislav Malý, později známý z babického případu.

Zdařilý útěk z fary, který je snad ojedinělým v té době, svědecky popisuje bývalý řídicí učitel v Římově pan Bohumil Němec, Dokulilův spolužák a celoživotní přítel.

„K útěku se předem důkladně připravil, protože ho varoval uhřínovský okrskář SNB pan Oulehla. V plotě své farní zahrady si uvolnil tři tyčky, aby tudý mohl rychle uniknout, až si pro něj přijedou. Naprosto lživé je tedy tvrzení StB a později Krajského soudu v Jihlavě, že Dokulil utekl před bezpečnostními orgány, když se dověděl, že jeho tzv. společníci byli zatčeni. Dokulil unikl svému zatčení 24. července 1950, zatímco patnáct křesťanských spisovatelů, s nimiž ho StB spojovala jako spoluviníka, bylo pozatýkáno až v květnu a červnu 1951.“

Tak se Jan Dokulil stává psancem. Ještě té noci se dostává do blízké vesničky Pohořilky ke známému, který mu poskytne provizorní oblečení a najde mu první krátké útočiště v rodině soukromého rolníka Jana Póla na samotě u Geršova. Jeho pobyt je zde velice krátký, rozjíždí se

pátrací akce a tato samota není bezpečné místo. Než se situace poněkud zklidní, přechází do rodiny krejčího Josefa Jelínka v Kamenici u Jihlavy. Další úkryt mu zprostředkuje Josef Vochián z Horních Radslavic u bratrance Stanislava Tvarůžka v osamělé usedlosti Vozratín u Střížova. Aby své pronásledovatele oklamal, během prvních tří let místa svého pobytu střídá (Jan Zahradníček je již v roce 1951 ve vězení). Ukývá se u Josefa Doležala v mlýně zvaném „Doubkov“ u Střížova, u Musilů ve Střížově, u Josefa Pospíšila v Dolních Radslavicích a odtud se vrací opět k Janu Pólovi. Jenže opakované střídání úkrytů je také nebezpečné. Více lidí víc ví a může tak i neúmyslně dojít k prozrazení. Bohumil Němec k tomu uvádí:

„Bylo jasné, že StB o místě, kde se skrývá, dobře věděla. Dokulil vyprávěl o tom, že když ještě v první době svého ukryvání jednou v zimě přejížděl na lyžích z jednoho úkrytu do jiného, narazil na hlídku SNB, která ho jistě viděla a nechala ho jakoby bez povšimnutí přejet. StB očekávala, že se dopustí nějaké činnosti, za kterou ho bude možno i s těmi, kteří mu pomáhali, zatknout. Ale on byl tak opatrný, že se nedočkala.“

O tom, zda byl skutečně jako lyžař hlídkou poznán, lze dnes pouze spekulovat. Každá další úvaha přináší pouze řadu nových otazníků. Jisté však je to, že od ledna roku 1953 již zůstává na jednom místě, u Jelínků v Kamenici u Jihlavy.

Jelínkovi přidělují Dokulilovi malou místnost s postelí a stolem, kde každý den ráno v sedm hodin slouží mši – pro sebe a své ochránce. (Tento stůl, který sloužil i k bohoslužebným účelům, je stále u Jelínků na památku uchován.)

„Já jsem ministroval a moji rodiče byli jako obecenstvo,“ vzpomíná Stanislav Jelínek. Ve zbývajícím čase Jan Dokulil studuje, píše a překládá. Výsledky jeho literární práce byly po zatčení zabaveny a dodnes jsou nezvěstné. Problémem však bylo třeba jít jen na záchod, protože ten stál venku u cesty před domem. Na procházku může pouze v noci, a to s největší opatrností.

Jelínkův dům v Kamenici u Jihlavy, foto 2010

Nejtěžší chvíle prožívají jeho ochránci na podzim roku 1953, kdy tak těžce onemocní, že se ocitá v nebezpečí smrti. Na zahradě, ve svahu blízko domu, je vybráno místo pro hrob, do kterého bude, pokud dojde k nejhoršimu, tajně pohřben.

„Stále se v celé řadě různých článků i publikací uvádí, že hrob již byl dopředu vykopán. Ve skutečnosti tomu tak ale nebylo,“ sděluje koncem dubna 2010 autorovi této vzpomínky třiaosmdesátiletý Stanislav Jelínek při osobním setkání v Kamenici.

Díky hrdinství venkovských lidí, především statečnému kamenickému lékaři MUDr. Josefu Dvořákovi, který Dokulilovi v jeho úkrytu vyoperuje nebezpečný vřed na krční páteři, je přímé nebezpečí zažehnáno. Ani další léčení není bez potíží. V té době je velmi obtížné sehnat potřebná antibiotika – streptomycin, později i penicilín. Pomohou zdravotní sestry ct. s. Lamberta (Marie Pruknerová), Marie Ráčková a Alžběta Vaňková, pozdější žena Stanislava Jelínka.

Když se uzdraví, začíná pro něj opět stereotypní, ale nezáviděníhodný život domácího vězně. Po celou dobu ukryvání však žije v neustálém strachu, ne tak o sebe jako hlavně o ty, kteří mu poskytují ochranu.

„Vzpomínám si, jak přemýšlel, že by utekl přes Polsko, později začal říkat, že se přihlásí, ale můj tatínek to nechtěl dopustit za žádnou cenu,“ říká Stanislav Jelínek.

Když se však později Stanislav Jelínek žení, začíná být v domě těsno a navíc nebezpečno. A to od chvíle, kdy ukryvající se host potkává na zahradě sousedku. O něco později si všimne, že je sledován z vikýře protějšího domu stojícího za potokem...

Osudový zlom nastává večer v sobotu 4. září 1957. Tentokrát není nic ponecháno náhodě. Široké okolí domu je pod krycím názvem „Akce Doubek“ neprodyšně uzavřeno příslušníky SNB. Společně s Dokulilem jsou zatčeni a odvezeni i Josef Jelínek a jeho syn Stanislav. V písemném vyrozumění Krajské správy ministerstva vnitra v Jihlavě, které o několik dní později Marie Jelínková dostává je stručně sděleno, že její manžel a syn byli dne 5. 9. 1957 vzati do vazby.

(Poznámka autora: V řadě dříve zveřejněných textů je nesprávně uváděno datum 5. srpna). Od té chvíle začínají pro Jana Dokulila léta strádání.

Ve vykonstruovaném procesu je 28. prosince 1957 odsouzen Krajským soudem v Jihlavě za trestný čin velezrady ke dvanáctiletému vězení a s ním i řada těch, kteří mu při ukrývání pomáhali (vyšetřováno bylo údajně kolem devadesáti osob).

I když zřejmě unikl nejhorším monstrprocesům padesátých let s často vynášenými odstrašujícími, či exemplárními tresty, přesto prochází nechvalně známými věznicemi ve Valdicích, Leopoldově a Mírově.

Obdobně, jako jiní spisovatelé, má být při amnestiích pro politické vězně v roce 1960 a 1962 propuštěn. I když nikdy politicky nepracoval (jeho činnost byla výlučně náboženská a literární), přesto jej tehdejší režim stále pokládá za zvlášť nebezpečného protivníka, proto mu právo na amnestii přiznáno není. Stejně tak není toto právo přiznáno i odsouzenému a vězněnému lékaři MUDr. Josefu Dvořákovi. Až posledního ledna roku 1965 je Janu Dokulilovi ze zdravotních důvodů trest pouze přerušen a to na základě zákroku západoněmecké pobočky Amnesty International, která je součástí dobrovolného sdružení na ochranu lidských práv vzniklého v roce 1961.

O svém návratu do rodného Mastníku v *Loučení* vzpomíná:

„... když jsem se vrátil, odsouzený a vyvržený, po letech z vězení a nemaje kam jít, požádal jsem svého bratra Karla, aby mě přijal do rodného domu; ten si již přizpůsobovali, rozšířili, dostavovali mladí. Přijali mne rádi a tam jsem tedy začal nové kroky na svobodě. Našel jsem na půdě zaprášené hodiny a na bratrovi jsem si je vyžádal – a teď jsou se mnou, pamětníci mých rodičů, a měří můj i svůj čas, který dochází.“

Krátce na to začíná pracovat jako knihovník v Západomoravském muzeu v Třebíči a jako archivář Lidového spotřebního družstva Jednota v Moravských Budějovicích. V té době bydlí na Žerotínově ulici v Jaroměřicích nad Rokytnou a svůj volný čas využívá k přípravě obnovy soudního řízení.

P. Jan Dokulil, foto kolem r. 1970

Roku 1966 přezkoumává Nejvyšší soud případ patnáctičlenné skupiny nespravedlivě odsouzených spisovatelů řazených ke klerofašistické odnoži zelené internacionály a dospívá k názoru, že v jejich jednání nelze spatřovat trestní činnost a všechny v plném rozsahu zprošťuje viny. Toto obvinění je zrušeno také u Jana Dokulila.

K vyvrácení přitěžujících posudků z Uhřínova, v nichž byl obviňován z fašizujících sklonů za protektorátu, si k soudu pozve jako svědkyni Irenu Svobodovou, manželku generála Ludvíka Svobody, která se se svojí dcerou ukrývala od listopadu 1941 v jeho farnosti u Kotačků a Kratochvílů v Novém Telečkově. Ta vypovídá, že s nasazením vlastního života se o její bezpečnost staral spolu s třiaadvacetiletým Rolníkem Janem Doležalem z Horních Heřmanic. Důkazem jejího tvrzení je předložený dokument podepsaný tehdejším ministrem Ludvíkem Svobodou 26. ledna 1948, který vydalo Ministerstvo národní obrany: *„Uznání – Za vynikající péči a podporu při ukrývání příslušníků mé rodiny v obci Nový Telečkov v době nepřátelského obsazení republiky vyslovuji své uznání a dík P. Janu Dokulilovi, faráři v Uhřínově.“* (Jana Doležalová v této souvislosti na čísi udání zatklo gestapo, byl podroben řadě výslechů a krutému mučení. Nepromluvil, odolal všemu. Zahynul v koncentračním táboře Mauthausenu 5. června 1944.)

Druhým svědkem, s pláčem vypovídajícím o Dokulilově protifašistickém postoji, je rolník František Souček z Horních Radslavic, jehož manželka byla příbuzná Jana Kubiše, jednoho z dvojice atentáčníků na zastupujícího říšského protektora Reinharda Heydricha. Nesplněním příkazu, který nařizoval poslat gestapu seznam všech „Kubišovců“ z farnosti, tak zachránil před nacistickou odvetou šest rodin s dvaadvaceti příslušníky, zapsanými ve farní matrice. V tomto případě při něm stálo i štěstí – zatajené údaje nepřijel nikdo zkontrolovat.

Před vynesením rozsudku má rehabilitační senát Krajského soudu v Brně přímo v rukou třetího svědka – Dokulilovy verše ze sbírky *Tváří v tvář* napsané právě v období okupace.

Půl roku před Pražským jarem, přesněji 31. srpna 1967, je předchozí rozsudek zrušen a Jan Dokulil je plně rehabilitován.

Dnes jsou známy i další skutečnosti z tohoto nelehkého životního období Jana Dokulila, o kterých se zmiňuje jeho literární přítel Alois Plichta v knize *Tajemství času*:

„Když začali nacisté Židy odvážet, byli jsme všichni zděšeni – i Jakub Deml. Neutajilo se, že transporty šly v koncentračních táborech do plynu. Skrývajícím se Židům poskytoval Otec Dokulil v Uhřínově úkryt. Byl to příklad evangelijního soucitu.“

A ještě jedna zajímavá příhoda, o níž vypravuje Bedřich Fučík ve své knize vzpomínek *Čtrnáctero zastavení*:

P. Jan Dokulil s Františkem Klíčem ve Svitávce, foto v letech 1968/69

„V lednu 1943 nebo 1944, kdy Halas má znovu potíže s gestapem a musí na dva či tři týdny, než zájem německé zvědavosti zase trochu poleví, zmizet někde v neznámu. Zvolíme zátiší uhřínovské fary, kde ho nebudou ani tušit. Jdeme s Frantou z Meziříčí sněhem zavátou krajinou a z kopce, svažujícího se od té strany k Uhřínovu, vidím na dálku obrovského černého ptáka, který jakoby ochromený na jedno křídlo, se namáhavě prodírá nakupenými závějemi. Zblízka pak rozeznávám: Zahradníček jde nám naproti.“

Bohumil Němec k této situaci v nadsázce dodává:

„A tak v době nejhroznějšího nacistického teroru ukrývá 'fašista' Dokulil komunistického básníka Františka Halase na své faře.“

Od začátku následujícího roku 1968 se Jan Dokulil smí vrátit ke kněžskému povolání a je přidělen jako administrátor na faru do Svitávky, která od nedávné smrti P. Františka Kučery zeje prázdnotou. Ve farní kronice nalezneme stručný zápis:

„Dne 23. 1. 1968 nastoupil do duchovní správy ve Svitávce P. Jan Dokulil, nar. 13. 7. 1910.“

Téhož dne jej na Místním národním výboru ve Svitávce zapisuje k trvalému pobytu tehdejší administrativní pracovnice Marie Miřijovská.

„Krátko po svém nástupu začíná rozvíjet duchovní obnovu mládeže a manželských párů, obnovuje tu i na krátkou dobu průvody Božího těla se zastaveními u čtyř oltářů v rodinných domech Hrubých, Šaršonů, Horáků a Cetkovských. Dochází denně do Domova důchodců, kde se o zdejší obyvatele starají řádové sestry a slouží tu mše svaté, v neděli jezdí celebrotvat mše i do Skalice nad Svitavou,“ vzpomíná na dobu pobytu P. Jana Dokulila Květoslava Cvrkalová a dále pokračuje: *„Současně s duchovní činností se pouští do rozsáhlé opravy kostela sv. Jana Křtitele. Nejprve nechává pomoci ocelových lan stáhnout kostelní klenbu. Potom zapíjí od evangelického faráře z Vanovic lešení, které dobrovolní brigádníci postaví kolem kostela i obvodové zdi. Stejně tak odstraní starou oprýskanou omítku a zedníci se pak postarají o zhotovení nové. Tyto práce z velké části platí ze svých vlastních finančních prostředků, které obdržel jako náhradu za léta strávená ve vězení.*

Vzpomínám si na jednu zajímavou epizodu – bylo to v měsíci srpnu, kdy odjel časně ráno vlakem do Brna nakoupit barvu do malty na omítku. Zpáteční cestu však musel absolvovat společně s mým tatínkem, který v té době v Brně pracoval, poněkud složitějším způsobem – přeplněným autobusem do Kunštátu, odtud dalším spojem na Vaculku a pak do Svitávky pěšky. Nakoupenou barvu uschovali někde na Cejlu, protože vlaky z Brna nejezdily a nádraží bylo obsazeno vojáky. V kalendáři toho dne bylo datum 21. srpna 1968.“

V následujícím období nechává v kostele zřídit novou elektroinstalaci doplněnou keramickými infrazářiči umístěnými na obvodních stěnách, které byly určeny k temperování vnitřního prostoru během bohoslužeb v zimních měsících. Elektroinstalační práce prováděl místní elektrikář Josef Špidla. Nově je doplněno i osvětlení na kůru kolem varhan, které sloužilo především pěveckému sboru. Na řadu přichází i restaurování velkého lustru a osvětlení kolem sochy Panny Marie, na těchto pracích se podíleli Leopold Wetter a Rudolf Cvrkal. (Podle vyprávění K. Cvrkalové, měl snad být lustr do kostela darován ze šebetovského zámku.) Závěrečnou etapu těchto prací tvořila neméně náročná výmalba celého interiéru kostela. Postupně byly vyměněny i všechny lavice a k sakristii přizděna místnost, určená jako zpovědnice.

Farní budova ve Svitávce, foto 2010

Drobné stavební i organizační úpravy zaznamenává i budova fary, vyučuje se tu náboženství a má tu své zkušební prostory chrámový pěvecký sbor, který v té době vede Stanislav Dokoupil ze Sasiny se svojí ženou.

Další Dokulilův záznam ve farní kronice z roku 1971 je stručný a pro nastávající dobu normalizace výstižný: „*Poměry se zostřují!*“

V době, kdy připravuje v objektu fary vybudování ústředního topení na pevná

paliva a vyhledává sbírku barevných kovů, která má sloužit jako základ k odlití nového zvonu do kostelní věže, přichází nečekané zdravotní potíže, které jej přivádí do boskovické nemocnice. Stačí ještě požádat svoji kuchařku, paní Svobodovou, aby lidem, kteří mají přivést nový kotel, nezapomněla dát drobnou odměnu. Věří tomu, že se do Svitávky vrátí. Vždyť má ještě před sebou ještě tolik úkolů a bohubíhých plánů, jak zvelebit přidělenou farnost, chce pokračovat i ve své literární činnosti. V pátek 1. února 1974 však náhle umírá.

Na tuto smutnou událost vzpomíná synovec Karel Dokulil následujícími slovy: „*Můj tatínek byl tehdy svého bratra, který byl postižen infarktem, navštívit v boskovické nemocnici. Říkal mu, že jej již nutí chodit. Po tatínkově odjezdu byl postižen dalším záchvatem a zemřel.*“

Na posledním rozloučení se zesnulým P. Janem Dokulilem ve čtvrtek 7. února má hlavní promluvu P. František Zátopek z Vísek, za hojně účasti kněží, farníků a dalších občanů je uložen do hrobu v horní části svitávského hřbitova.

Jan Dokulil byl jedním z našich nejpozoruhodnějších básníků 20. století, který ve 30. a 40. letech patřil ke skupině katolických spisovatelů soustředěných kolem brněnského časopisu Akord, k níž patřili Jan Zahradníček, Rudolf Černý, Klement Bochořák, Albert Vyskočil, František Hrubín, Jan Čep, Bedřich Fučík, a další.

V jeho díle, které není příliš rozsáhlé, se spojuje hluboká úcta k tradici naší duchovní kultury, vytvořené za staletí na

křesťanských základech, s úzkostí o přítomnost a budoucnost národa, který staré hodnoty tak lehkomyšlně opouští. Dokulilovy verše jsou však zároveň plné naděje a touhy po odpuštění.

První básně začíná Jan Dokulil uveřejňovat od roku 1931 v brněnském bohosloveckém časopise Muzeum, později v Akordu, Řádu, Listech pro umění a kritiku a ve staroříšských Arších. Do roku 1948 mu vychází čtyři básnické sbírky: *Křížové dni* (Akord, Brno 1935), *Tvým slovem*

(Melantrich, Praha 1937), *Lidský život* (B. Rupp, Praha 1940) a *Tváří v tvář* (Vyšehrad, Praha 1947). Z jeho překladů vychází nejprve sedm starolatiných hymnů jako novoročenka brněnské tiskárny Typos, celý soubor 48 hymnů pak vyjde v edici Akord v roce 1938. Ve stejné edici vychází v letech 1939 a 1946 ještě *Maria v litaních* od Johna kardinála Newmana a roku 1948 se ještě podaří vydat i výbor z vidění Anny Kateřiny Emmerichové *Hořké umučení Pána našeho Ježíše Krista* (nově vyšlo roku 1993 v konsorciu nakladatelství – třebičského Arca JiMfa a brněnského Jota). Barokní spis Ludvíka Blossia *Základ duchovního života*, připravený do tisku roku 1948 již nesmí vyjít a hotová sazba je rozmetána. Od téhož roku až do své smrti nemůže Jan Dokulil oficiálně publikovat.

Posmrtně vychází péčí Dr. Františka Malého a jeho brněnského nakladatelství Salve Regina dosud nepublikované básně pod názvem *Verše z pozůstalosti* (1994) a o rok později útlá publikace *Loučení – Vzpomínky na mládí* zabírající časový úsek 1910-1930. Toto dílko je jen torzem zamýšlených memoárů, které začal psát až v posledních letech svého života, snad až v roce 1973 ve Svitávce. Je pro nás nesmírnou škodou, že nestihl tento svůj záměr dokončit.

Prameny a literatura:

- Dokulil, J.: *Loučení – Vzpomínky z mládí*, Salve Regina, Brno 1995
Malý, F.: doslov knihy *Jan Dokulil: Verše z pozůstalosti*, Salve Regina, Brno 1966, str. 37-39
Malý, F.: *Svědectví Bohumila Němce*, Katolický týdeník č. 31, 31. 7. 1994, str. 8
Martyrium básníka a kněze Jana Dokulila, Katolický týdeník č. 31, 31. 7. 1994, str. 8
Navara, L., Albrecht, J.: *Abeceda komunismu*, Host, Brno, 2010, str. 206-215
Němec Bohumil: *Martyrium básníka a kněze Jana Dokulila*, strojopis, osobní vzpomínky, nedatováno, str.1-9
Richter, K.: ... a v zádech měli smrt, Naše vojsko s.r.o., Praha, 2008, str. 289-290
Šiška, M.: *Pankrácké divadlo s rozsudky smrti*, Právo č. 130, 5.-6. 6. 2010, str. 18
Rozsudek Krajského soudu v Jihlavě z 28. 12. 1957, výtisk č. 28
Rozhovory s K. Cvrkalovou, K. Dokulilem, S. Jelínkem, 2010
Žáček, J.: *Sborníček na paměť P. Jana Dokulila, kněze a básníka*, Telč 1999, str. 31-34

Obrazová příloha:

- P. Jan Dokulil, 1937 (foto z archívu K. Dokulila)
P. Jan Dokulil, kolem r. 1970 (foto z archívu K. Dokulila – poslední portrétní fotografie)
P. Jan Dokulil s Františkem Klíčem ve Svitávce, v letech 1968/69 (vlastní archív)
Fotografie z roku 2010 (vlastní archív)
Faksimile úmrtního oznámení (z archívu K. Cvrkalové)